

RODZAJE TESTAMENTÓW

Testament to oświadczenie woli spadkodawcy, którym dokonuje on rozporządzenia swoim majątkiem na wypadek śmierci.

Testamenty można podzielić na **zwykłe** oraz **szczególne**.

Testamenty zwykłe

Testament holograficzny (własnoręczny)

Stanowi testament, który spadkodawca obowiązany jest sporządzić w całości własnoręcznie (zarówno treść oświadczenia, jak i oznaczenie daty i podpis). Określenie tego rodzaju testamentu pochodzi z języka greckiego (od słów *holos*- cały i *grafien* – pisać). Kodeks cywilny nie dopuszcza możliwości napisania testamentu za pomocą pisma maszynowego. Testament ten nie może być również spisany przez inną osobę. Naruszenie powołanych wymogów skutkuje bezwzględną nieważnością testamentu.

Testament notarialny

To testament sporządzany przez notariusza, w formie aktu notarialnego, w obecności spadkodawcy. Tryb jego sporządzania określa w sposób wysoce formalistyczny prawo o notariacie. Notariusz spisuje ostatnią wolę spadkodawcy, po czym odczytuje treść aktu, poucza o jego skutkach prawnych oraz podpisuje razem ze spadkodawcą.

Testament alograficzny

Testator, czyli przyszły spadkodawca, oświadcza tu swą wolę ustnie w obecności dwóch świadków wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego. Określenie alograficzny pochodzi z greki (*allos* – inny, *grafien*- pisać) oraz oznacza testament spisany przez osobę inną niż spadkodawca.

Oświadczenie spadkodawcy spisyje się w protokole z podaniem daty jego sporządzenia. Protokół odczytuje się spadkodawcy w obecności świadków. Protokół powinien być podpisany przez spadkodawcę, przez osobę, wobec której wola została oświadczona oraz przez świadków. Jeżeli spadkodawca nie może podpisać protokołu, należy to zaznaczyć w protokole ze wskazaniem przyczyny braku podpisu.

Testament ten nie może zostać sporządzony przez osoby głuche lub nieme.

Testamenty szczególne

W odróżnieniu od testamentów zwykłych, testamenty szczególne posiadają dwa ograniczenia:

- mogą być sporządzone wyłącznie w określonych w kodeksie cywilnym okolicznościach oraz
- tracą moc po upływie 6 miesięcy od dnia ustania wskazanych okoliczności, chyba że spadkodawca zmarł przed upływem tego terminu. Bieg terminu ulega zawieszeniu na czas w którym spadkobierca nie może sporządzić innego testamentu.

Testament ustny

Najpopularniejszy z testamentów szczególnych, zwłaszcza w małych miejscowościach. Często nadużywany z racji nieznajomości szczegółów go dotyczących.

Może zostać sporządzony, w przypadku gdy istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Obie przesłanki są od siebie niezależne – wystarczające jest spełnienie jednej z nich.

Aby dochować wymogów formalnych testamentu ustnego, spadkodawca musi oświadczyć swą ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków. W dalszej kolejności konieczne jest potwierdzenie treści testamentu przez świadków.

Treść testamentu ustnego może być stwierdzona w ten sposób, że jeden ze świadków albo osoba trzecia spíše oświadczenie spadkodawcy przed upływem roku od jego złożenia, z podaniem miejsca i daty oświadczenia oraz miejsca i daty sporządzenia pisma, a pismo to podpiszą spadkodawca i dwaj świadkowie albo wszyscy świadkowie.

W wypadku gdy treść testamentu ustnego nie została w powyższy sposób stwierdzona, można ją w ciągu sześciu miesięcy od dnia otwarcia spadku stwierdzić przez zgodne zeznania świadków złożone przed sądem. Jeżeli przesłuchanie jednego ze świadków nie jest możliwe lub napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody, sąd może poprzestać na zgodnych zeznaniach dwóch świadków.

Testament podróżny

Stanowi rodzaj testamentu, który może zostać sporządzony podczas podróży statkiem lub samolotem. Jest odpowiednikiem testamentu allograficznego, z tą różnicą, że w miejsce urzędnika samorządowego, oświadczenie przyjmuje i spisuje dowódca statku lub jego zastępca- w obecności 2 świadków.

Zgodnie z art. 953 kodeksu cywilnego, podczas podróży na polskim statku morskim lub powietrznym można sporządzić testament przed dowódcą statku lub jego zastępcą w ten sposób, że spadkodawca oświadcza swą wolę dowódcy statku lub jego zastępcy w obecności dwóch świadków; dowódca statku lub jego zastępca spisuje wolę spadkodawcy, podając datę jej spisania i pismo to w obecności świadków odczytuje spadkodawcy, po czym pismo podpisują spadkodawca, świadkowie oraz dowódca statku lub jego zastępca. Jeżeli spadkodawca nie może podpisać pisma, należy w piśmie podać przyczynę braku podpisu spadkodawcy. Jeżeli zachowanie tej formy nie jest możliwe, można sporządzić testament ustny.

Testament wojskowy

Może być sporządzany przez żołnierzy oraz pracowników cywilnych Sił Zbrojnych w przypadku: mobilizacji, wojny oraz niewoli. Procedurę jego sporządzenia określa rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 stycznia 1965 r. w sprawie testamentów wojskowych.

Testament wojskowy może być sporządzony według jednej z następujących form:

- spadkodawca oświadcza swą ostatnią wolę ustnie sędziemu wojskowemu, który spisuje ją w protokole z podaniem miejsca i daty jego sporządzenia, odczytuje protokół spadkodawcy i sporządza o tym wzmiankę; następnie protokół podpisują spadkodawca i sędzia, a jeżeli spadkodawca nie może się podpisać, sędzia wojskowy powinien zamieścić w protokole uwagę wyjaśniającą powód braku podpisu spadkodawcy;
- spadkodawca oświadcza swą ostatnią wolę ustnie w obecności dwóch świadków jednocześnie obecnych, z których jeden spisuje wolę spadkodawcy, podając miejsce i datę jej spisania, a następnie tak sporządzony testament podpisują spadkodawca i dwaj świadkowie;
- jeżeli spadkodawca nie może się podpisać, oświadcza ustnie swą ostatnią wolę w obecności trzech świadków jednocześnie obecnych, z których jeden spisuje wolę spadkodawcy podając miejsce i datę jej spisania wraz z wyjaśnieniem powodu braku podpisu spadkodawcy; tak sporządzony testament po odczytaniu go spadkodawcy i dokonaniu o tym wzmianki podpisują wszyscy trzej świadkowie.

W razie obawy rychłej śmierci spadkodawcy wskutek odniesionych ran lub choroby albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie formy testamentu określonej wyżej jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, testament wojskowy może być sporządzony również w tej formie, że spadkodawca oświadcza swą ostatnią wolę ustnie wobec dwóch świadków, choćby niejednocześnie

obecnych; stwierdzenie treści takiego testamentu może nastąpić w sposób przewidziany w art. 952 § 2 i § 3 kodeksu cywilnego.

Okoliczności dopuszczające sporządzenie testamentu wojskowego nie wyłączają możliwości sporządzenia testamentu w formie przewidzianej kodeksie cywilnym.

Zgodnie z kodeksem cywilnym. nie może być świadkiem przy sporządzaniu testamentu:

- kto nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych;
- niewidomy, głuchy lub niemy;
- kto nie może czytać i pisać;
- kto nie włada językiem, w którym spadkodawca sporządza testament;
- skazany prawomocnie wyrokiem sądowym za fałszywe zeznania.

Nie może być świadkiem przy sporządzaniu testamentu także osoba, dla której w testamencie została przewidziana jakakolwiek korzyść. Nie mogą być również świadkami: małżonek tej osoby, jej krewni lub powinowaci pierwszego i drugiego stopnia oraz osoby pozostające z nią w stosunku przysposobienia.

Jeżeli świadkiem była jedna z osób wymienionych wyżej, nieważne jest tylko postanowienie, które przysparza korzyści tej osobie, jej małżonkowi, krewnym lub powinowatym pierwszego lub drugiego stopnia albo osobie pozostającej z nią w stosunku przysposobienia. Jednakże gdy z treści testamentu lub z okoliczności wynika, że bez nieważnego postanowienia spadkodawca nie sporządziłby testamentu danej treści, nieważny jest cały testament.

Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w Powiecie Płockim:

Lista punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Płockim dostępna jest m.in. pod adresem:

https://bip.powiat-plock.pl/cms/21258/aktualnosci_npp_i_npo_w_2023_r

Nieodpłatna pomoc prawna oraz nieodpłatne poradnictwo obywatelskie świadczone są po wcześniejszym zgłoszeniu: telefonicznym pod numerem: **24 267 67 76** lub **734 464 323** (w dni powszednie w godzinach 7.30-15.30), mailowo pod adresem: **starostwo@powiat.plock.pl** bądź on-line pod adresem: <http://np.ms.gov.pl/>.

Broszura została sporządzona przez Stowarzyszenie Mazowsze Razem w ramach realizacji zadania polegającego na prowadzeniu punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Płockim w roku 2023 ze środków pochodzących z budżetu państwa z części będącej w dyspozycji wojewodów, przez udzielanie dotacji celowej powiatom.

Autor: Radca prawny dr Małgorzata Panek, Płock, 2023 r.